

Поліщук Олена Петрівна,

доктор філософських наук, професор,
професор кафедри образотворчого мистецтва та дизайну
Житомирського державного університету імені Івана Франка
ORCID ID: 0000-0002-1095-8031
olena_polischuk@ukr.net

Погосьян Дарина Рафаїлівна,

викладач кафедри образотворчого мистецтва та дизайну
Житомирського державного університету імені Івана Франка
ORCID ID: 0009-0004-6184-1652
dashapohosian@gmail.com

ХУДОЖНЄ ПРОЕКТУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ КНИЖКОВИХ ВИДАНЬ: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Метою даного дослідження є аналіз актуальності художнього проектування електронних книжкових видань для сучасного дизайну та перспектив розвитку такого ринку послуг в майбутньому. Під час дослідження нами були використані загальнонаукові методи порівняльного аналізу, синтезу, індукції, дедукції та синхронії; принцип «неповного осягнення об'єкта» (при з'ясуванні тенденцій розвитку книгодрукування в Європі та Україні). Основні результати: розглянуто національні стандарти України з видавничої справи, проаналізовано сучасну тенденцію попиту на книжкову продукцію загалом та електронні видання зокрема, розглянуто популярні цифрові сервіси для створення книжкових видань (онлайн-платформи та програмне забезпечення), основні цифрові платформи розміщення е-книжок та особливості вимог до художнього оформлення обкладинок цифрових книг. Здійснено порівняльний аналіз особливостей дизайну друкованих, електронних та інтерактивних книжкових видань, враховуючи їх відмінності за такими критеріями: матеріальним носієм, наявністю чи навпаки відсутністю візуальних ефектів, фінансовою складовою, доступністю, способом взаємодії із читачами та екологічним критерієм. В результаті цього дослідження нами було встановлено, що в друкованому вигляді книжкові видання не втрачати своєї актуальності ще достатньо тривалий період часу. Висновки: через постійне зростання цін на такий товар може скластися тенденція уже в середньостроковій перспективі до значної популярності чи навіть переходу на електронні варіанти книг з боку багатьох українських видавництв. Тож дизайнерам необхідно врахувати таку тенденцію розвитку ринку послуг. Електронні книжкові видання користуються актуальністю, оскільки сучасні користувачі все частіше споживають інформацію саме через цифрові носії інформації. Вони ідеально відповідають динамічному стилю життя та доступні в будь-який час і в будь-якому місці.

Ключові слова: дизайн, друковані книжкові видання, діджиталізація, електронні книжкові видання, художнє проектування, художнє проектування книжкових видань, художнє оформлення, ілюстративний матеріал, художнє мислення, творча уява, естетична компетентність дизайнера, методологічний принцип «неповного осягнення об'єкта».

Polishchuk Olena, Pohosian Daryna. ARTISTIC PROJECT DESIGN OF ELECTRONIC BOOK PUBLICATIONS: RELEVANCE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

The aim of this study is to analyze the relevance of the artistic design of electronic book publications for modern design and the prospects for the development of such a service market in the future. During the research, we used general scientific methods of comparative analysis, synthesis, induction, deduction and synchrony; the principle of «incomplete comprehension of the object» (when clarifying the trends in the development of book printing in Europe and Ukraine). Main results: Ukrainian national standards for publishing are reviewed, current trends in demand for books in general and electronic publications in particular are analyzed, popular digital services for creating book publications (online platforms and software) are examined, and the main digital platforms for hosting e-books and their features are discussed. A comparative analysis of the design features of printed, electronic, and interactive book publications is conducted, taking into account their differences in the following criteria: physical medium, presence or absence of visual effects, financial component, accessibility, method of interaction with

readers, and environmental criteria. As a result of this study, we have established that printed book publications will not lose their relevance for a fairly long period of time. Conclusions: due to the constant increase in prices for such a product, a tendency may develop in the medium term towards significant popularity or even a transition to electronic versions of books by many Ukrainian publishing houses. Therefore, designers need to take into account this trend in the development of the services market. Electronic book publications are relevant, since modern users are increasingly consuming information through digital media. They ideally correspond for a dynamic lifestyle and are available at any time and in any place.

Key words: design, book design, digitalization, electronic book design, design project, print book design, artistic form, illustrative material, artistic thinking, creative imagine, aesthetic competence of the designer, methodological principle of "incomplete comprehension of the object".

Вступ. Книга є важливим культурним феноменом, а також носієм інформації для суспільства. Розвиток книгодрукування сягає далекого минулого: від створення рухомого друкарського верстату та друку Біблії у середині XV ст. німецьким винахідником Йоганном Гутенбергом (в Україні вже у середині XVI ст. видання «Апостола» у Львові) [1] до перенесення таких видань у електронну форму чи навіть розробка їх інтерактивних (анімованих) версій. Тож в умовах стрімкої діджиталізації різних сфер життя сучасного суспільства книгодрукування змінюється і змінюються, відповідно, вимоги до дизайну книжкових видань. Крім того, інтерес споживачів до е-книг має витоки не лише завдяки розвитку цифрових технологій.

Відповідно до даних на сайті РБК-Україна, до пандемії 2020–2021 років кількість продажів друкованих книжкових видань була порівняно вищою, ніж сьогодні. Однак у 2022 році українським видавцям допомогла «ковідна тисяча» (згідно з цією програмою надавалися грошові виплати громадянам України, які вакциновані проти COVID-19). Проте в 2025 році, за спостереженням гендиректора видавництва «Фоліо» О. Красовицького, книжковий ринок зменшився на 30 %. У зв'язку з повномасштабним вторгненням обсяги друку книжкової продукції в нашій країні різко впали, і це зумовлено було незвичним соціальним викликом, з яким зіштовхнулося українське суспільство. Наприклад, у 2019 році видали 24 416 назв книг, а у 2022 році – лише 9 691. За словами Ю. Марченка, у 2023 році фінансові показники видавництв значно покращилися [2]. Також можна помітити поступове

зростання цін на книжкові видання. Як повідомляє контриб'юторка журналу «Forbes Україна» Ю. Орлова, ріст цін можна поєднати з ростом цін на купівлю прав для перекладу. До повномасштабного вторгнення ціна становила \$800–1000, а після – від \$2500. Одразу після перекладу над книгою працюють редактори, робота яких складає від 7-12 відсотків собівартості книги у наклад від 3 тисяч примірників. Після розробки макету, над яким працюють графічні дизайнери, ілюстратори, верстальники, книга йде в друк, що дорівнює 30 відсоткам собівартості. Тож видавництву залишається від 13–15 відсотків кінцевої ціни такого товару [3]. Це стимулює видавництва та видавців до пошуку нових шляхів створення книжкової продукції, зокрема уваги до дизайну е-видань. На сучасному етапі цифровізації суспільного життя багато книжкових видань переводяться в електронну форму та існують завдяки цифровим носіям. Такі пристрої користуються популярністю завдяки своїй портативності та доступності. Однак дана тенденція ще не привертає значної уваги дослідників у галузі дизайну, видавничої справи, рекламістики.

Мета статті. Під час розвідки даної теми аналіз зосереджений на порівнянні друкованих видань і видань на цифрових носіях і тому нами було визначено ряд наступних завдань:

- проаналізувати термінологію з обраної теми та сучасну тенденцію спаду чи навпаки зростання попиту на книжкову продукцію загалом та електронні видання зокрема, відповідно до даних з перевірених джерел;
- з'ясувати онлайн-платформи та програмне забезпечення, необхідне для художнього проектування книжкових видань;

- визначити основні етапи художнього проектування книжкових видань за допомогою програмного забезпечення;

- здійснити порівняльну характеристику друкованого, електронного та інтерактивного книжкового видання, застосовуючи принцип «неповного осягнення об'єкта» [4].

Матеріали та метод. Ознайомлення з історією книгодрукування на наших землях було здійснене за допомогою праці М. Яременка. Охарактеризування переваг та недоліків електронної та друкованої книги було здійснене Д. Мельничук, а відмінність в дизайн-форматі – В. Олійник. Розгляд причин любові багатьох сучасників до читання різноманітних видань був реалізований у дослідженні А. Єфремової. Причини зростання цін на книжкову продукцію на українському ринку було розглянуто Ю. Орловою. Специфіці інтерактивної книги, як особливому виданню, присвячена увага Н. Величко, нею здійснено спробу аналізу як вона допомагає розвиватися дітям. Нами були проаналізовані й нормативні документи для розгляду термінології з обраної теми дослідження, а саме ДСТУ 3017: 2015 року, ДСТУ 4489:2005 року та ДСТУ 7157:2010 року. Історію електронної книги було розглянуто у дослідженні L. Manley. й R. P. Holley. Розгляд ринку електронних видань в Україні та сайти видавництва аналізувались в статті Н. Фіголя. Також було розглянуто аналіз українського книжкового ринку, проведений інформаційним порталом «РБК-Україна».

В роботі застосовані такі методи: порівняльного аналізу, синтезу, індукції, дедукції (який був реалізований у процесі аналізу літератури та джерел) та синхронії (при з'ясуванні тенденцій розвитку книгодрукування в Європі та Україні).

Результати. Відповідно до ДСТУ 3017:2015 «Видання. Основні види. Терміни та визначення понять» виданням вважається: «твір (документ), який містить інформацію, призначену для поширення, пройшов редакційно-видавниче опрацювання, відтворений друкуванням, тисненням або виготовлений електронним записом на будь-якому носіїві чи іншим способом, видавниче оформлення,

поліграфічне й технічне виконання якого відповідає вимогам правових і нормативних документів». Також наводиться визначення книжкового видання як «блочного видання в обкладинці чи палітурці» [5, с. 2–6]. А за способом виготовлення видання поділяються на друковані та електронні. Проте воєнні події в Україні, як зазначає в своїй праці В. Олійник, сприяли розвитку інформаційних технологій, які, у свою чергу, з безпечних міркувань, вплинули на стимулювання інтересу до розвитку електронних книжкових видань. Але українські видавництва не досить активно використовують технології інтерактивної верстки у своїй практиці через дефіцит необхідного програмного забезпечення. Це вказує нам на те, що друковані книги в нашій країні будуть користуватися попитом ще довгий період часу [6, с. 93–94].

За ДСТУ 7157:2010 «Видання електронні. Основні види та вихідні відомості» надається наступне визначення електронного видання, як «електронний документ, який пройшов редакційно-видавниче опрацювання, має вихідні відомості та призначений для розповсюдження в незмінному вигляді» [7, с. 2]. Зауважимо, що ідея електронної книги була вперше представлена науковій спільноті у есе В. Буша «Механізація та запис» (англ. «Mechanization and the Record») у 1939 році, а пізніше у допрацьованому – «Як ми можемо думати» (англ. «As We May Think») у 1945 році. У ньому він описував ідею персонального пристрою, де дослідник міг би зберігати інформацію та ввів термін «memex». Есе «Як ми можемо думати» описувало багато видів технологій включаючи гіпертекст, комп'ютери та мережу Інтернет. Таким чином, зусилля Буша надихнули А. Кея, який згодом створив перший портативний комп'ютер у світі [8, с. 294].

Дилема «друкована чи е-книга» є непростою для розробників видань: редакторів, дизайнерів, верстальників та ін. Так само досить неоднозначним є ставлення до електронної книги з боку споживачів. З одного боку, друкована книга має велику кількість переваг: витривалість в плані часу існування

матеріального носія і його тілесну доступність, наявність запаху, тактильних відчуттів та звуку паперу, індивідуальні характеристики книги (дизайн, шрифт, обкладинка, текстура тощо) [9]. А ще друковані книги заохочують до прочитання тексту через візуальну привабливість видання завдяки наявності ілюстративного матеріалу, особливо у виданнях для дитячої аудиторії. Окрім цього, процес читання сприяє активізації одразу сімнадцяти ділянок головного мозку, знижує в два з половиною рази ризик розвитку хвороби Альцгеймера у старшому віці, розвиває навички критичного та аналітичного мислення, поліпшує концентрацію та увагу, розвиває уяву, викликає емоції, розвиває емпатію, знімає стрес та допомагає боротися з депресією [10]. З іншого боку, розробка друкованого книжкового видання вимагає значних фінансових вкладень та є доволі трудомістким процесом.

Основними етапами художнього проектування книжкових видань є:

1) Аналітичний етап: визначення концепції (основної авторської ідеї створення книги як щодо тексту, так і художнього оформлення), жанру, цільової аудиторії та формату;

2) Пошуковий етап: створення ескізів, визначення колірних і шрифтових рішень в дизайні такого продукту, обрання матеріалу та способу друку (офсет, цифровий тощо);

3) Проектний етап: розробка макету видання, дизайну обкладинки або суперобкладинки та його погодження з компанією-видавцем або замовником;

4) Виконавчий етап: підготовка файлів до друку, проведення корекційних дій та фінальних правок в дизайн-макеті;

5) Завершальний етап: друк пробного екземпляру, аналізування якості виконання, що включає оцінку читабельності тексту видання та відповідності ілюстративного матеріалу задуму. Лише в кінці відбувається тиражування даної книги та поширення через точки продажу й маркетинговий супровід.

Художнє проектування друкованих книжкових видань відноситься до особливого творчого процесу зі створення візуального образу книги, для якого велике значення має творча уява розробників. Адже воно завжди поєднує мистецтво, дизайн і поліграфічні технології.

Електронне макетування наразі може здійснюватися за допомогою онлайн-платформ або професійного програмного забезпечення. До першої категорії належать VistaCreate, Canva (рис. 1), Renderforest, а до другої – Adobe InDesign, QuarkXPress тощо.

Відповідно до вимог ДСТУ 4489:2005 (чинний від 01 жовтня 2006 року) [11], усі друковані книжкові і журнальні видання України створюються з дотриманням вимог до форматів, які встановлені цим нормативним документом. Тобто, художнє проектування та оформлення цих видань є чітко унормованим і достатньо регульованим державою. Зокрема спеціальний регулятор – Книжкова палата України, здійснює моніторинг якості друкованих книжкових видань. Тож дизайнерам необхідно враховувати чинні нормативні документи, які регламентують розробку книжкових видань.

Крім друкованих та електронних книжкових видань розрізняють також інтерактивні (анімовані) книжкові видання. Найчастіше

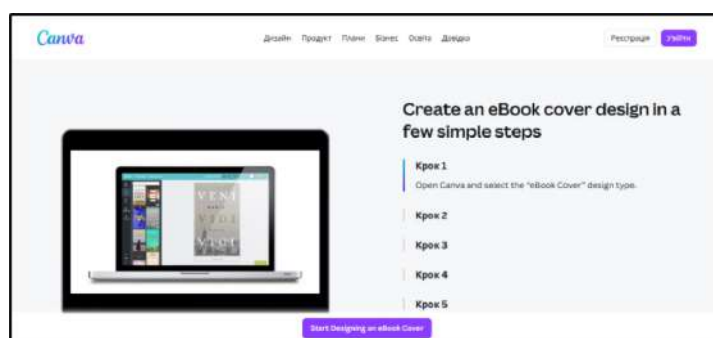

Рис. 1. Створення е-книги завдяки застосунку Canva (скрін з екрану)

їх використовують насамперед для дитячої аудиторії з метою залучення уваги маленьких читачів [12] через їхню схильність до гри, як необхідного елемента в інтелектуальному розвитку дитини. Такі книги можуть передбачати навіть доповнену реальність, впливаючи не лише на розвиток уяви, фантазії юних читачів, а й їхню орієнтаційну спроможність у навколишньому середовищі через незвичний інформаційний вплив та його багатовекторність прояву.

Однак їх створення з боку дизайнерів вимагає прояву неабиякого розвитку творчого, художнього мислення та розкутої творчої уяви, як вимоги їхньої естетичної компетентності та професійної майстерності.

Таким чином, можна здійснити спробу порівняльної характеристики основних відмінностей між друкованими, електронними й інтерактивними книжковими виданнями на даний момент часу:

- за формою подання друковані книги відрізняються матеріальністю чи, точніше, речовинною предметною формою, тоді як електронні існують в принципово іншій формі: залежна від цифрового носія особлива – цифрова форма, а інтерактивні наділені цифровою формою з можливістю взаємодії з читачем та стимулюванням його ігрової активності (за рахунок наявності анімації, гіперпосилань, відеоматеріалів, тестів тощо);

- візуальні ефекти друкованих видань обмежені поліграфією, тоді як електронні дозволяють здійснювати зміну розміру тексту, а інтерактивні можуть включати

різноманітну анімацію, 3D-графіку або навіть доповнену реальність);

- вартість виготовлення друкованих видань порівняно з електронними та інтерактивними є доволі високою;

- доступність друкованих книг обмежена бібліотеками або магазинами, в той час, як електронні та інтерактивні варіанти можна переглянути з будь-якої точки планети;

- спосіб взаємодії між друкованим виданням та читачем є пасивним, з електронним виданням – пасивним з можливістю самостійного пошуку, а інтерактивним – з активною взаємодією;

- екологічність виготовлення друкованих видань є порівняно з електронними та інтерактивними меншою;

- прикладами друкованих видань є книжки, журнали, газети тощо, електронних – Е-книги (рис. 2), PDF-журнали, онлайн-газети, а інтерактивних – мультимедійні підручники, каталоги тощо.

Різні платформи, такі як Amazon Kindle, Apple Books і Google Play Books, накладають свої вимоги на дизайн обкладинки. Кожна платформа має власні стандарти за розміром, роздільною здатністю та пропорціями зображення. Це означає, що дизайнери повинні враховувати специфікацію кожної платформи. Наприклад, на Amazon Kindle обкладинка має бути оптимізована для чорно-білого відображення, тоді як на Apple Books – для яскравих кольорових екранів.

Однак варто враховувати, що різні видавництва формують власне уявлення про загальний дизайн видань. Проте пропонуючи

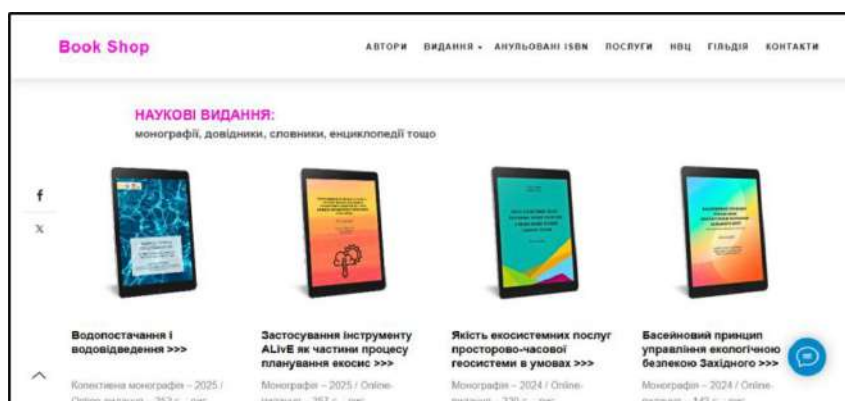

Рис. 2. Наукові видання як е-книги (скрін з екрану)

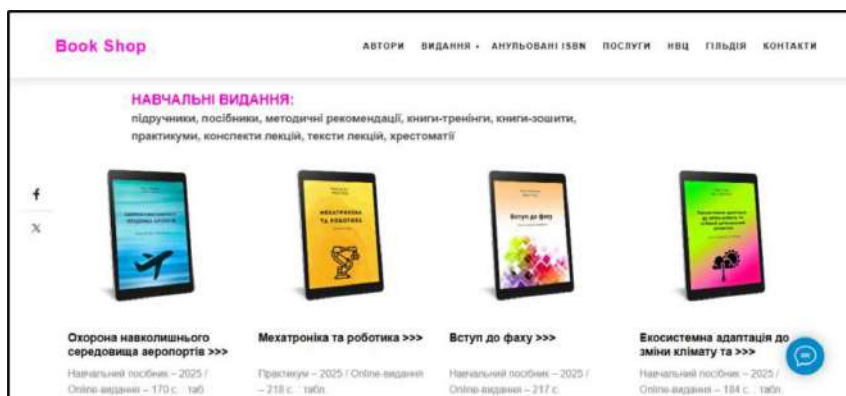

Рис. 3. Навчальні видання як е-книги (скрін з екрану)

навчальні видання, Інтернет-магазин книг «Book Shop» формує свій візуальний образ продукції (рис. 2 та рис. 3). Це стосується локації зображень на обкладинці, колірної палітри, прагнення до геометричних форм та flat дизайну.

Проте для різних груп видань наразі пропонуються, як видається, дещо однотипні дизайнерські рішення, зокрема розміщення нескладних ілюстрацій внизу площини зображення; значна редукція техногенної чи біоформи; симетрія; контраст кольорів та ін.

Українське видавництво «Кавун» (м. Дніпро) створює друковані та електронні книжкові видання (ознайомлення із їх спектром див.: Видавництво Кавун. Друк і видання книг в Україні. <https://isbn.com.ua/>) [13]. Але його стиль оформлення такої продукції поширюється на їх обидва різновиди (рис. 4 та рис. 5). В його е-книгах теж має акцент на обкладинці видання, а також прагненні до символізму, метафоричності чи алегоричності зображень (це можливо зумовлено тим, що видавництво здійснює випуск поліграфічної продукції та продуктів на електронних носіях). Проте як друковані, так і його електронні видання тяжіють, насамперед, до геометризованих форм, осьової симетрії та її вертикальної орієнтації у зображеннях. При створенні ілюстрацій для обкладинок подекуди застосовується принцип деконструкції натури, можливо для стимулювання уяви читачів або їх прагнення до інтелектуальної гри.

На сайтах видавництва «Клуб сімейного дозвілля», «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», «Генеза», «Освіта» та «Фоліо» також

представлені каталоги електронних книг, як зазначає [14, с. 250–251].

Тож можна наголосити, що вимоги до дизайну електронного книжкового видання багато у чому відрізняються від художнього проектування та оформлення друкованого книжкового видання (табл. 1).

Наприклад, при художньому оформленні друкованої книги дизайнером часто надається увага текстурі, враховуючи відмінності між фізичною та віртуальною текстурою. Вона вибудовується при застосуванні графічних редакторів через «повторення, масштабування, шари й колір» [15, с. 72]. Графічний дизайнер чи художник-ілюстратор, створюючи ілюстративний матеріал

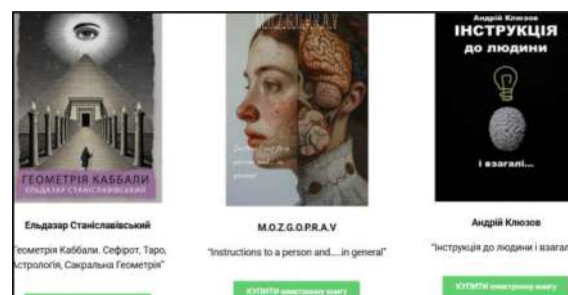

Рис. 4. Видання е-книг видавництва «Кавун» (скрін з екрану)

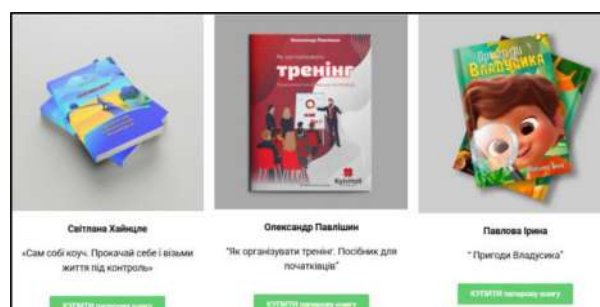

Рис. 5. Видання друкованих книг видавництва «Кавун» (скрін з екрану)

до такого видання і проявляючи специфіку власного художнього мислення, естетичної компетенції як фахівця, формує візуальний наратив, який має бути суголосним до вербального наративу тексту. Композиція і наратив породжують своєрідну єдність, «історію» [16, с. 85]. При створенні художнього проекту при розробці е-книги ситуація дещо інша. Головна причина полягає у носіїв інформації – цифровій платформі, на якій розміщується е-книга, а також величині екрану цифрового пристрою, за допомогою котрого читач знайомиться із такою продукцією. Тому дизайн е-книги повинен мати універсальний характер й узгоджуватися із появою нових цифрових платформ і розробкою все нових цифрових продуктів, як необхідності при діджиталізації. Звідси великою є наразі роль фахівця з програмування. Це є своєрідним викликом для фахівців у галузі дизайну, адже вимагає від них постійного збагачення власної художньої та технічної ерудованості; вміння швидкої адаптації до наявних викликів, зумовлених швидким оновленням професійних цифрових продуктів тощо. В таких умовах навіть можливе

швидке емоційне «вигорання» розробників е-книг.

Тому на сьогодні досить важко однозначно оцінити перспективи ринку такої продукції в Україні з низки причин, як об'єктивного плану – розвиток технологічної складової життя теперішнього суспільства та бізнес-інтересів «гравців Силіконової долини», так і суб'єктивного плану, пов'язаного із людським капіталом та особливостями фахової підготовки молодих дизайнерів, їхньої професійної адаптації на вітчизняному і зарубіжних ринках праці.

Висновки. Отже, можемо впевнено заявити, що книжкові видання в друкованому вигляді не втрачатимуть своєї актуальності ще довгий період часу. Однак враховуючи спостереження зростання цін на такі товари, можна припустити, що у середньостроковій перспективі може скластися тенденція до переходу на електронні та інтерактивні (анімовані) варіанти багатьма видавництвами України та світу. Друкована книга може стати у довгостроковій перспективі доволі вартісним придбанням для споживачів і тому навіть може розглядатися як елітарна продукція.

Таблиця 1

???

Специфіка видання за носієм та основні вимоги до його дизайну	
Друковані видання	Електронні видання
Врахування форматів такого видання відповідно до чинного законодавства країни та усталеної традиції у видавничій справі	Врахування форматів такого видання відповідно до вимог наявних цифрових платформ, оскільки кожна з них формує власні стандарти; відповідно до величини екрану різних цифрових носіїв
Розміри зображень у виданні залежать від обраного формату, кількість зображень обумовлена призначенням цього видання, роздільна здатність зображень в дизайн-макеті обумовлюється вимогами поліграфії	Врахування розмірів і роздільної здатності зображень у виданні жорстко узгоджується із вимогами існуючих цифрових платформ, адже кожна з них має свої вимоги до розміру, роздільної здатності й пропорцій зображення
Дизайн обкладинки є різноманітним	Акцент на універсальному дизайні обкладинки
Ілюстративний матеріал залежить від естетичних запитів цільової групи споживачів, естетико-художнього досвіду розробника, художнього мислення й творчої уяви дизайнера та може бути різним за складністю виконання	Візуальні елементи повинні бути чіткими й неускладнені декором, щоб не перевантажувати зір читачів
Кольори на обкладинці можуть бути різними: яскравими, пастельними, приглушеними	Кольори на обкладинці повинні бути яскравими, щоб належно відображатись на екранах різних носіїв
Колірні рішення можуть бути різними: контрастними чи нюансними	Колірні рішення мають бути контрастними, щоб належно відображатись на будь-яких пристроях
Шрифти мають легко читатися на застосованому папері і можуть бути різними, але рекомендовано не використовувати одночасно більше трьох	Шрифти повинні легко читатися на екранах різних носіїв

(Власне така було вже колись, коли існували манускрипти та рукописні книги).

Але також звернемо увагу, що естетичні смаки та естетичні ідеали людини є досить консервативним духовним утворенням, і, відтак, досвід взаємодії від друкованої та електронної книги теж залежить від такого чинника, коли мова йде про спроби широкого впровадження цифрових продуктів. Крім того, існування та широке поширення е-книги багато у чому залежить й від екологічної складової життя сучасного суспільства.

Варто зазначити, що діджиталізація та стрімкий розвиток цифрових технологій

стимулюватимуть, як видається, появу нових цифрових продуктів, від графічних редакторів та застосунків, до нових цифрових платформ для розміщення електронних книг широкого тематичного спектру (від літературно-художніх видань до навчальної літератури). Тож дизайн друкованої книги може набувати більш складного рішення щодо оригінальності використаних матеріалів чи ілюстрацій, ще одним трендом може стати використання спецефектів. Крім того, популяризація е-книг може виступити й причиною зростання інтересу до інтерактивної книги. Це вимагатиме розвитку просторового мислення графічних дизайнерів.

Література:

1. Максим Яременко. 450 років від початку книгодрукування на українських теренах. URL: <https://nmiu.org/posts/154> (дата звернення: 20.10.2025).
2. РБК-Україна. Подалі від Москви. Як війна змінила український книжковий ринок, 21.01.2025, 8:00. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/podali-vid-moskvi-k-viyna-zminila-ukrayinskiy-1737020470.html> (дата звернення: 20.10.2025).
3. Юлія Орлова. До \$20 000 за ліцензію. Чому зростають ціни на книжки? Розповідає CEO видавництва Vivat. URL: <https://forbes.ua/lifestyle/do-20-000-za-litsenziyu-chomu-zrostayut-tsini-na-knizhki-seo-vidavnitstva-vivat-yuliya-orlova-pro-te-z-chogo-skladaetsya-vartist-knigi-02092025-32275> (дата звернення: 20.10.2025).
4. Polishchuk O., Kovtun N., Vitiuk I., Sapeńko R., Trocha B. The principle of “incomplete comprehension of object” in the context of the discourse of uncertainties in a digital society. *SHS Web of Conferences*. 2021. Vol. 104, No 02007. P. 1–6. DOI <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110402007>
5. ДСТУ 3017:2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять. URL: https://lib.zsmu.edu.ua/upload/intext/dstu_3017_2015.pdf (дата звернення: 20.10.2025).
6. Олійник В. Друкована та електронна книги: відмінності дизайн-формату. *Актуальні проблеми сучасного дизайну*: зб. тез. допов. V Міжнар. наук.-практ. конф. 27 квітня 2023 р. Київ : КНУТД, 2023. С. 92–95.
7. ДСТУ 7157:2010. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості. URL: https://www.ksv.biz.ua/GOST/DSTY_ALL/DSTY1/dsty_7157-2010.pdf (дата звернення: 15.12.2025).
8. Manley L., Holley R. P. History of the Ebook: The Changing Face of Books. *Technical Services Quarterly*. 2012. Vol. 29, No 4. P. 292–311. DOI <https://doi.org/10.1080/07317131.2012.705731>
9. Данііл Мельничук. Електронна книга та друкована: переваги та недоліки, 14.09.2021. URL: <https://ij.ogo.ua/suzh/elektronna-kniga-ta-drukovana-perevagi-ta-nedoliki/> (дата звернення: 20.10.2025).
10. Анастасія Єфремова. 10 причин, чому наш мозок хоче читати, 23.04.1919. URL: <https://starylev.com.ua/blogs/10-prychyn-chomu-nash-mozok-hoche-chytaty?srltid=AfmBOopLyulQTFDPRcZjduX46dXY86jMykSJUR6X6MLgg19u3rVaC7TB> (дата звернення: 20.10.2025).
11. ДСТУ 4489:2005. Видання книжкові та журнальні. Вимоги до форматів. URL: <https://archive.chytomo.com/standards/vidannya-knizhkovi-ta-zhurnalni-vimogi-do-formativ-dstu-44892005> (дата звернення: 20.10.2025).
12. Надія Величко. Які бувають інтерактивні книжки та як допомагають розвиватися дітям? 20.03.2025. URL: <https://chytomo.com/iaki-buvaiut-interaktyvni-knyzhky-ta-iak-dopomahaiut-rozvyvatysia-ditiam/> (дата звернення: 20.10.2025).
13. Видавництво Кавун. Друк і видання книг в Україні. URL: <https://isbn.com.ua/> (дата звернення: 15.11.2025).
14. Фіголь Н. М. Електронні видання України. *Обрії друкарства*. 2018. № 1. С. 244–254. DOI <https://doi.org/10.20535/2522-1078.2018.1.132926>
15. Лаптон Е., Філліпс К. Графічний дизайн: Нові основи / пер. з англ. Київ : ArtHuss, 2020. 264 с. (дата звернення: 15.12.2025).

16. Рутковські Г. Наратив. *Композиція і наратив* / Грег Рутковські, Девін Ель Курц, Натан Фоукс, Джошуа Клер, Дом Лей; пер. з англ. Київ: ArtHuss, 2025. С. 59–90. (дата звернення: 15.12.2025)

References:

1. Yaremenko, M. 450 rokiv vid pochatku knyhodrukuvannia na ukrainskykh terenakh [450 years since the beginning of book printing in Ukrainian lands]. Retrieved from: <https://nmiu.org/posts/154> [in Ukrainian].
2. RBK-Ukraine. Podali vid Moskvu. Yak viina zminyla ukrainskyi knyzhkovyi rynok [How the war changed the Ukrainian book market], 21.01.2025, 8:00. Retrieved from: <https://www.rbc.ua/rus/news/podali-vid-moskvi-k-viyna-zminila-ukrayinskiy-1737020470.html> [in Ukrainian].
3. Orlova, Yu. Do \$20 000 za litsenziu. Chomu zrostaiut tsiny na knyzhky? Rozpovidaie SEO vydavnytstva Vivat [Up to \$20,000 per license. Why are book prices rising? CEO of Vivat Publishing House tells the story]. Retrieved from: <https://forbes.ua/lifestyle/do-20-000-za-litsenziyu-chomu-zrostayut-tsini-na-knizhki-seo-vidavnytstva-vivat-yuliya-orlova-pro-te-z-chogo-skladaetsya-vartist-knigi-02092025-32275> [in Ukrainian].
4. Polishchuk, O., Kovtun, N., Vitiuk, I., Sapeňko, R., Trocha, B. (2021). The principle of “incomplete comprehension of object” in the context of the discourse of uncertainties in a digital society. *SHS Web of Conferences*, 104 (02007), 1–6. DOI <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110402007>
5. DSTU 3017:2015. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [DSTU 3017:2015. Edition. Main types. Terms and definitions of concepts]. Retrieved from: https://lib.zsmu.edu.ua/upload/intext/dstu_3017_2015.pdf [in Ukrainian].
6. Oliinyk, V. (2023). Drukovana ta elektronna knyhy: vidminnosti dyzain-formatu [Printed and e-books: differences in design format]. *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu*: zb. tez. dopov. V Mizhnar. nauk.-prakt. konf. 27 kvitnia 2023 r. (pp. 92-95). Kyiv: KNUTD. [in Ukrainian].
7. DSTU 7157:2010. Vydannia elektronni. Osnovni vydy ta vykhidni vidomosti [DSTU 7157:2010. Electronic publications. Main types and source information.]. Retrieved from: https://www.ksv.biz.ua/GOST/DSTY_ALL/DSTY1/dsty_7157-2010.pdf [in Ukrainian]
8. Manley, L., & Holley, R. P. (2012). History of the Ebook: The Changing Face of Books. *Technical Services Quarterly*, 29 (4), 292–311. DOI <https://doi.org/10.1080/07317131.2012.705731>
9. Daniil Melnychuk. Elektronna knyha ta drukovana: perevahy ta nedoliky [E-book and print: advantages and disadvantages], 14.09.2021. Retrieved from: <https://ij.ogo.ua/suzh/elektronna-kniga-ta-drukovana-perevagi-ta-nedoliki/> [in Ukrainian].
10. Yefremova, A. 10 prychyn, chomu nash mozok khoche chytaty [10 reasons why our brain wants to read], 23.04.1919. Retrieved from: <https://starylev.com.ua/blogs/10-prychyn-chomu-nash-mozok-hoche-chytaty?srsid=AfmBOopLyulQTFDPrcZjduX46dXY86jMykSJUR6X6MLgg19u3rVaC7TB> [in Ukrainian].
11. DSTU 4489:2005. Vydannia knyzhkovi ta zhurnalni. Vymohy do formative [DSTU 4489:2005. Book and magazine publications. Requirements for formats]. Retrieved from: <https://archive.chytomo.com/standards/vidannya-knizhkovyi-ta-zhurnalni-vimogi-do-formativ-dstu-44892005> [in Ukrainian].
12. Velychko, N. Yaki buvaiut interaktyvni knyzhky ta yak dopomahaiut rozvyvatysia ditiam? [What are interactive books and how do they help children develop?] 20.03.2025. Retrieved from: <https://chytomo.com/iaki-buvaiut-interaktyvni-knyzhky-ta-iak-dopomahaiut-rozvyvatysia-ditiam/> [in Ukrainian].
13. Vydavnytstvo Kavun. Druk i vydannia knih v Ukraini [Kavun Publishing House. Printing and publishing of books in Ukraine]. Retrieved from: <https://isbn.com.ua/> [in Ukrainian].
14. Fihol, N. M. (2018). Elektronni vydannia Ukrainy [Electronic publications of Ukraine]. *Obrii drukarstva*, 1, 244–254. DOI <https://doi.org/10.20535/2522-1078.2018.1.132926> [in Ukrainian].
15. Lapton, E., Fillips, K. (2020). Hrafichnyi dyzain: Novi osnovy [Graphic Design: New Basics] / per. z anh. Kyiv : ArtHuss. [in Ukrainian].
16. Rutkovski, H. (2025). Naratyv [Narrative]. *Kompozytsiia i naratyv* / Hreh Rutkovski, Devin El Kurts, Natan Fouks, Dzhoshua Kler, Dom Lei; per. z anh. (pp. 59-90). Kyiv : ArtHuss. [in Ukrainian].

Стаття надійшла: 22.11.2025

Прийнято: 10.12.2025

Опубліковано: 30.12.2025